

После прљавих ратова у темељу балканских политика остали су лешеве. Имамо старе лешеве – сребреничке, дунавске, јасеновачке, из Рачка, из јама, фочанске, блајбуршке, са "крижног пута", из Батајнице... Кажу да су неки од њих већ застарели – наводно им је истекао политички рок трајања. Наше некрополитичаре то не може да збуни. Дражин гроб је вечна резерва – већ двадесет година чучи на некрополитичком хоризонту. Појавили су се и нови адуги – убијена су двојица навијача и неколико косовских Срба. Мада они су застарели још за живота. То ми је јуна 1999. године у "ослобођеној" Приштини, пошто смо сазнали да су брадати "ослободиоци" убили дете српског полицајца, објаснила дописница лондонског Independent-a – "ко другоме јаму копа сам у њу пада".

И у данима када се не копа политика овде личи на морбидну пијацу злочина. Лешеве су одавно постали стуб наших идеологија. На јавној сцени су се појавили и експерти чије вештине су предуслов за њихово политичко оживљавање – спелеолози, рониоци, археолози, форензички антрополози и патолози. Улог је огроман, циљеви историјски. Суочавање са злочинима и лешевима треба да нас утера у Европу, просперитет и већу државу, али и да нас спречи да уђемо у НАТО, изгубимо идентитет и створимо превелику државу. Леш се користи као уберагумент који треба да учини безвредним ставове друге стране. Леш служи да саговорнику одузме право да буде саслушан. Некрофилни дискурс зато налаже да лешу као адугу буде супротстављен други леш. Што је више лешева, аргументи у нашој перверзној, некрополитичкој арени постају јачи.

Термин "некрополитика" позајмио сам од највећег камерунског историчара. Ачиле Мбембе га је употребио са другачијим значењем, да опише потчињавање живота снази смрти. Али, овај термин одлично описује и вишедеценијски балкански рат жртвама, све наше политике које, уместо за решењима, трагају за лешевима.

Некрополитикама су преко потребни велики злочини, ако је икако могуће геноциди – прави или измишљени. "Некажњени и занемарени, ратни и геноцидни злочини почињени над Србима од краја XIX и у XX столећу доживели су своје политичко оваплоћење у унутрашњем уређењу друге, комунистичке Југославије", тврди Никола Самарџић. Једна београдска антиратно-профитерска "иницијатива" пише да се у Сребреници 1995. године догодио холокауст. Имам Незим Халиловић Мудерис у својим хутбама говори о једанаест геноцида над Бошњацима. Ако се пажљивије позабавимо аргументима неких косовских активиста, схватићемо да они у ствари тврде да се број геноцида који су Срби

извршили на Косову битно не разликује од броја албанских жртава у тим геноцидима. Тешко је било пребројати геноциде које су у Косовској Митровици "шкије" извршиле у пролеће 1998. године. И један црногорски мислилац се забројао, па пише о "корпусу етноцида, геноцида, па и холокауста, прије у БиХ, Хрватској и на Косову, а онда и у Црној Гори".

Деценијама су најразличитије институције коришћене за инструментализацију жртава и сељење зла и његових убилачких фантазија из прошлости у садашњост и будућност. Терали су нас да пређемо у стање које је један теоретичар алтернативних модерности назвао "садашња прошлост". Отпор уоквиравању садашњости лешевима овде носи ризик од карактерног убиства, оптужбе за издају или служење злочинцима, у зависности од тога ком некрополитичком екстрему покушате да се супротставите.

Наше некрополитике су виталне. Дискурси холокауста и геноцида стално изнова бивају контаминирани и проширени. Ништа ту није свето. Лукративна "културна деконтаминација" утемељена је на беспризорној контаминацији и комодификацији сећања на нацистичко коначно решење. Деконтаминација мора да траје вечно. Њен успех не сме да постане могућ, јер би значео смрт некрополитике.

Хистерично измишљање нацификације замаглило је границе које раздвајају контаминаторе и деконтаминаторе. Манихејство је њихова заједничка религија, а амбиваленција је њихов најомраженији непријатељ. Њихов дискурс нас дехуманизује. Тера нас да политичке или етничке "Друге" видимо као звери или да се сами осећамо као пацови, обешчашћени објекти привидно очовечене дератизације. Њих уједињује и мржња према индивидуализацији кривице и одговорности. Мада, делује ми перверзно да су злочини једино питање по коме неки наши "грађански" фундаменталисти одустају од свог индивидуалистичког кредоа. Још нисам чуо да хелсиншка дијаспора, која све гласније говори о колективној кривици и одговорности Срба, икада помиње колективну кривицу/одговорност "грађана Србије". Ту не треба заборавити ни колатералну дискриминацију Брацике, Френкија и другова.

Данашња нацификација Срба, као и нацификација Хрвата и Албанаца пре двадесетак година, доприноси стварању црно-белих слика, најмоћнијег оружја некрополитике. Те слике треба да буду неуништиве. Геноцидним намерама и историјама приписивани су атрибути који јасно сугеришу њихову трајност и непроменљивост. Слушали смо о неуништивим менталитетима и генетским склоностима. Ништа ту не сме да буде случајно. Писане су и бројне дебеле историје планске, вишевековне нацификације. Вертикала је јасна – како кренемо од свеца који 1284. године "заводио девојчице и

Некрополитике

Пише: Зоран Ћирјаковић
среда, 14 октобар 2009 16:42

калуђерице", онда јула 1995. године можемо да стигнемо само у Поточаре. Шта друго?

Једна од мера успеха некрополитике је степен омасовљења кривице. Кривица је колективна, воле да кажу учитељи некрополитике. Један њихов добар ђак је ту идеју 2005. године изразио нешто сликовитије:

"...Стара прича говори истину

Нема ниђе добра у Србину

И ја кажем жива је истина

Нема бољег од мртвог Србина."

Овакве формулације колективне кривице обично постану широко прихваћене у претпоследњој фази некрополитике. Последња – на срећу не и неизбежна станица у злоћудном развоју једне некрополитике, је (нови) масовни злочин. Зато наша егзистенција у свету некрополитика постоји само као хир историје, могућност да протраћимо нешто времена у животу који неко, ту негде, близу нас, схвата као незаслужено одсуство из масовне гробнице.

А на почетку су биле само речи. Међу највише и најчешће злоупотребљеним су речи цивилизација, фашизам и патриотизам. (Мој омиљени *London Review of Books* сматра да је фашизам по овом питању највероватније неприкосновен). То, наравно, не значи да не треба да будемо "цивилизовани", да нема фашизма или да је сваки патриотизам лош. Ипак, новија балканска историја нас је научила да будемо изузетно сумњичави према свима онима који успаљено вичу да се боре против фашизма и уплашени када наиђемо на оне који се бусају патриотизмом.

Цивилизација је политичку невиност изгубила нешто јужније. Када се суочите са

подсахарском Африком, речи цивилизација и дивљање, омиљене фразе дехуманизујућег "антифашизма" наших устрепталих "Европејаца", добијају ново значење. У име цивилизације убијено је неколико милиона становника већег од два Конга. Реч цивилизација, изговорена у европоцентричној једнини, у великом делу подсахарске Африке звучи горе од најгоре псовке. Када западни Европљани нису знали како да цивилизују афричке "дивљаке", они су их масовно убијали – у 20. веку, не у некој "мрачној" и далекој прошлости. Прогрес и цивилизација траже жртвовање. Британци су то звали "морални напор", што је еуфемизам за масовни злочин. И најнеморалнији напор је био оправдан у борби за тријумф три моћна, западна "С" – Civilization, Christinity, Commerce (цивилизација, хришћанство, трговина), како је један легендарни британски истраживач дефинисао циљеве геноцидне (овде је та реч примерена) европске мисије јужно од Сахаре.

Када Европљани у подсахарску Африку нису извозили цивилизацију или пуцали из Крупових топова, главног оружја првих модерних геноцида, они су сејали своју модерност. Тако су испод Сахаре – поред "прогреса", "слободе" и националне државе, стигле и идеје о јасно издиференцираним идентитетима. Последица идејне европеизације Африке је покољ скоро петине становништва Руанде 1994. године. "Непорекливо је да је геноцид у Руанди смишљен у главама људи са дипломама европских и америчких универзитета који су изгледа са својих студија понели идеју о расној чистоћи која је била страна историји њихове земље", написао је директор афричког програма Међународне кризне групе.

Срећан сам што Европљани нису "европеизовали" или побили све афричке "дивљаке". Мада, штрећнем се сваки пут када Југослав Ћосић говори о људима и изговори реч дивљање. Њему је да помене дивљаштво у програму као другима добар дан. У јавном дискурсу, дивљаци и припадајући лексикон смеју да постоје само у првом лицу једнине. Те ружне речи сугеришу да су неки људи у ствари звери. Зна се шта људи раде са њима – ко не зна нека посети "Ловачку кућу" у склопу Титовог огњишта на Дедињу.

Проблем је што дивљање може да се врати као бумеранг. Користећи данас ову реч да дехуманизујемо људе над чијим поступцима се згражавамо, ми оправдавамо њено коришћене у будућности. Једног дана неки од оних које телевизија Б92 није успела да "припитоми" уз помоћ Југослава Ћосића, "Великог брата" и "Секса и града" можда осете гађење над злоделима неког припадника народа за који верују да је колективно крив и реше да се обрачунају са "дивљацима".

Сваки пут када наше наде смештамо у цивилизацију (у једнини) и европеизацију треба да

се сетимо да је фашизам настао у идиличним европским градовима чији грађани не бацају отпатке на улицу, не пљују на тротоар и око којих све, па и Аушвиц, савршено функционише. Фашизам је чист, углађен и модеран. Највећи злочини извршени су у униформама које је дизајнирао Hugo Boss. Јевреје у возове за Аушвиц нису утеривали мусави четници са црним шубарама и кокардама. Чак и они који желе да преувеличају велико српско зло то обично раде тако што га европеизују. Награђивана бошњачка редитељка обукла је Младићеве ратнике у "наци шик", а њихове жртве сместила је у холивудски нацификоване вагоне. Да некрополитика иде уз некроуметност много пре Јасмиле Жбанић показали су нам Вук Драшковић и Добрица Ћосић.

И без помоћи уметника некрополитика је вешта у изазивању инфлације жртава и криваца. Она је непријатељ мира, јер полази од тога да жртве претходних ратова не смеју да буду узалудне – лешеве треба да буду корисни. Лешеве су идеалан камен темељац сваког државотворног пројекта – велике Србије, природне Албаније, унитарне Босне, "европеизације"... Проблем је у томе што жеља да се максимално искористи њихова моћ да мењају границе и међународне уговоре може да доведе до новог рата и производње још лешева.

Крајем осамдесетих на сећању на Јасеновац изграђено је веровање да "где су српски гробови, ту су српске земље". Сребреница је данас главни адут за оне који желе Босну без ентитета или без Срба. У сенци убијања невиних, стрељања бошњачких младића чије су руке биле везане жицом, настала је бошњачка некрополитика која верује да може да "поништи геноцид", претвори жртву у победу и, на крају, "умаршира у Приједор и Бања Луку". Ова некрополитика већ је оставила колатералне жртве.

Пре пар недеља слушао сам исповест Бошњакиње која већ 14 година зна у којој масовној гробници су тела њених најмилијих, али не може да их сахрани, јер та гробница још није ексхумирана. Бошњачке власти неће да умање бол ове Сребреничанке. Њихов циљ је да сваке године обезбеде 300 до 500 идентификованих лешева који ће 11. јула бити сахрањени у меморијалном центру у Поточарима. Да би динамика ритуализованог, емоцијама набијеног масовног укопа жртава српске срамоте била настављена, да би се од сребреничких жртава што дуже и што више политички профитирало, неке жене морају годинама додатно и непотребно да пате.

Једна српска некрополитика покушава да обави две немогуће мисије. Прва је негирање српских злочина у Сребреница. Друга се своди на покушаје посребреничавања српског страдање у претпоследњем (тешко је не забројати се) балканском рату. Али, у ратовима деведесетих једноставно није било "српске Сребренице" – "Сребренице" у којој су Срби

биле жртве. Почасно место у ове две јалове мисија добија свака западна будала која је спремна да помогне у негирању ружне истине.

Некрополитика негирања Сребреница је почела као покушај сакривања лешева. Зато постоје секундарне и терцијалне масовне гробнице. Овде се не ради само о покушајима да се заштите злочинци. Међу мушкарцима који су борили и онима који су вршили злочине није било мало људи који су неколико година раније кренули у превентивни рат. Једна од главних порука ране фазе Милошевићеве владавине било је "никад више". Прво су тражили да се сетимо Јасеновца и Јадовна и пребројимо "наше" лешеве.

Нисам поменуо Јасеновац и Јадовно да би лешом "избијао" леш. Сребреница носи много узнемирујућих и занемариваних лекција, али једна ми делује посебно запостављено. Сребреница је и прича о томе како морални и хуманистички императив "никад више" може да се трансформише у срамно и злочиначко "још једном". Јасеновац и Сребреница се сударају у реалном свету који је натопљен крвљу историје и веровањима великог броја обичних грађана у колективну кривицу других. Покушају овде да станем на танак лед и да при томе не потонем у провалију у којој чаме они који су релативизовали или негирани масовне злочине.

Да би племенито "никад више" било и сасвим безопасно, да не би било погрешно схваћено на просторима на којима царује некрополитика, оно мора бити, не само изговорено, већ и схваћено без квалификација. У овдашњим мозговима, по правилу, чучи и једно "нас". Овде се "никад више" пречесто разуме као "никад више нас" или "никад више нама" – неке лекције Холокауста нису онолико корисне и безбавне колико изгледају на први поглед. Зато на просторима на којима владају етничке и мултиетничке некрополитике може да се деси да кренемо од племенитих идеја истине и суочавања са прошлошћу и да завршимо у превентивном (и геноцидном) "још једном". (Логика је: 'овца само једном иде на клање', да ми нисмо њих, геноцид би се нама десио још једном...) Зато се у причи о геноциду у Сребреници, поред ужаса, злочина и срамоте, крије и изузетно опасно наличје суочавања о коме нам метастазирана култура политичке коректности забрањује да говоримо.

Некрополитика захтева стални ангажман и жртвовање. Њене криптокомунистичке бабице су научиле да све борбе, нарочито идеолошке, морају бити непрестане. Некрополитика нам, некада јасније, некада увијеније, сугерише да не можемо говорити о миру, јер постоје само рат, пре рата и после рата. Она егзистира у скученом, оспореном простору у коме је победа немогућа, а пораз је увек привремен.

Да би жртве постале војници будуће победе, лешеве морају прво постати лешеве цивила. Злочин – Рачак је ту најбољи пример, мора бити "над цивилима". Некрополитика од (пара)војника прави цивиле. Цивили нису једине жртве ратних злочина. Злочини могу бити извршени и над војницима и заробљеницима. Али, што су жртве невиније и цивилније то су корисније. Рачак нам показује колико се некрополитика исплати – не знам да ли је икада раније нека заједница добила државу у замену за 45 жртава. Шта год мислили о најмлађој балканској земљи, за нашу заједничку будућност лешеве из Рачка су опасни зато што представљају сведочанство о величини некромоћи, о државотворном потенцијалу лешева који храни сваку некрополитику.

Нуде нам се и некроактивизам и некрозабава. Свуда постоји неко ко покушава да нас натера да одаберемо "наше" лешеве и тако се наоружамо за излазак у арену. Некрополитика збуњује и излуђује. Француски леш којим су нас недељама тукли по глави поново нас је приближио гађењу, друштвеном идеалу некрополитике, и још више одвојио од компликоване реалности. Некрополитичка хистерија је накратко прешла у оргију гађења. Згађени су претходних недеља на Facebook-у позивали на "сеобу из Србије".

Некрополитика фрустрира. Непристајање може лако да нас одведе у другу некрополитику. Позиви на одустајање од некрополитика неретко бивају дочекани питањем бомбом – зашто сада? Некрополитичари, наиме, верују да овде нема друге политике, да су сви ненекрофилни политички актери само добри или лоши кетмани. Они сматрају да позив на одустајање од некрополитике може имати смо један циљ – да деполитизује "наше" лешеве, да тако обесмисли "наше" жртве, и то баш сада, када је коначно дошао "наш" ред да уберемо највећи плод некрополитике. Онај ко тражи одустајање од свих некрополитика бива оптужен да, шта год да говори, у ствари само жели да "нас" спречи да лешевима жртава допишемо ново последње поглавље некроисторије.

Лешеве обећавају. "Ћераћемо се још", каже клетва љутитог песника. Али, на нашу жалост о "ћерању" машта и превише оних који о Матији и његов поезији мисле све најгоре. Леш је, да парафразирам "нацификованог" песника, најскупља балканска реч. Овде и лешеве убијају. Зато се бојим наших некрополитика.